

Československé podnikání a průběh ekonomických cyklů

Velká hospodářská
krize a její důsledky

Obsah přednášky

- Dopady velké hospodářské krize na československou ekonomiku
- Protikrizová opatření a politické důsledky krize
- Bilance ekonomiky první republiky

Předpoklady pro rozšíření krize v ČR

- Malá kapacita domácího trhu, nutnost orientace na export
- Nedostatečně provedené strukturální změny v průmyslu
- Přílišný důraz na silnou měnu
- Ekonomické rozdíly jednotlivých částí státu

Dopady krize v průmyslovém podnikání

- Průmyslová výroba klesla o 40 %
- K nejvýrazněji postiženým odvětvím patřilo hutnictví, strojírenství, textilní průmysl, dřevozpracující průmysl či sklářství
- K oživení průmyslu přispělo zbrojení jako důsledek rostoucího mezinárodního napětí

Dopady krize na obchodní podnikání

- V krizových podmínkách se více prosazovala silná pozice obchodních domů
- V důsledku tlaku drobných živnostníků vláda přijala regulační opatření namířené proti obchodním domům (zákaz otevírání filiálek, zúžení sortimentu)

Agrární krize

- Měla podobu krize z nadvýroby
- Došlo k poklesu odbytových cen a nárůstu výrobních nákladů

Nezaměstnanost a další sociální problémy

- Na počátku 30. let byl v ČSR více než milión nezaměstnaných. Těžce byly postiženy zejména pohraniční oblasti
- Vysoká nezaměstnanost umožňovala podnikatelům snižovat mzdy

Státní intervencionismus

- V roce 1932 proběhla další sanace bank
- V roce 1933 byl přijat tzv. zmocňovací zákon, který vládě umožňoval vydávat nařízení s mocí zákona
- Stát omezoval dovoz

Státní zásahy do podnikání

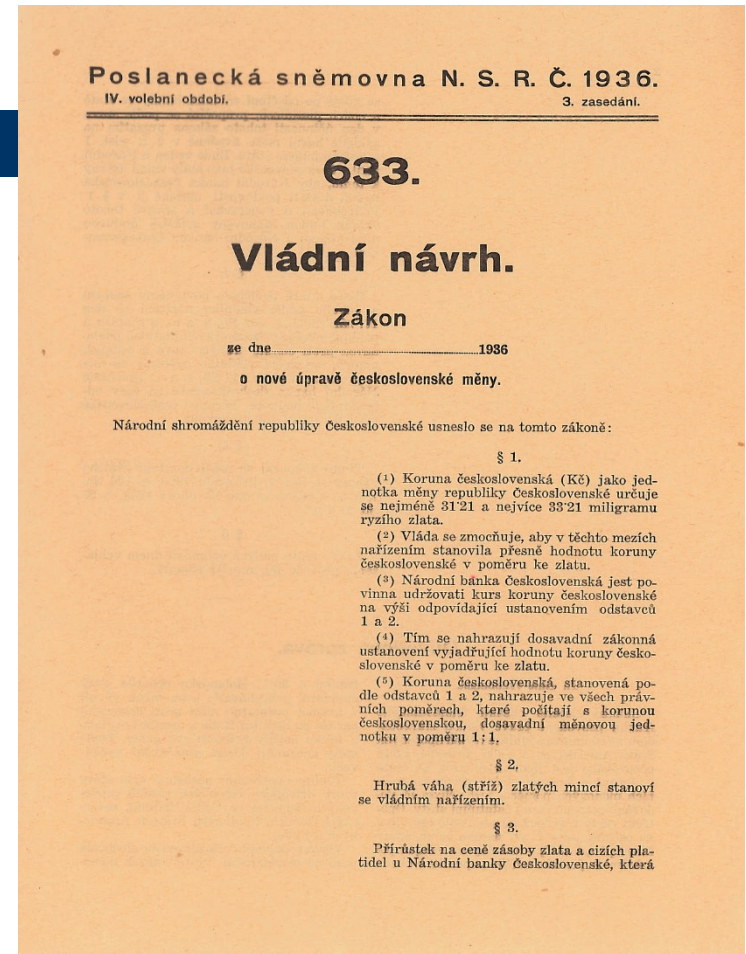
- V řadě oborů byl vyhlášen tzv. numerus clausus (zákaz zakládání nových podniků)
- Typickou tendencí se stala podpora monopolizace

Protikrizová opatření

- V r. 1934 byla zřízena **Čs. společnost obilní**, jež získala výsadní právo na veškerý domácí i zahraniční obchod se zemědělskými produkty
- **Kartelový zákon** zaváděl povinnou evidenci kartelových dohod a podřizoval je kontrole kartelové komise

Devalvace koruny

- V letech 1934 a 1936 byl snížen zlatý obsah koruny
- Hodnota měny byla snížena o 30 %
- Devalvace přispěla k oživení exportu

Důsledky krize

„Československá krize“

- Na konci 30. let nastolil Hitler sudetoněmeckou otázku jako mezinárodní problém
- Čs. vláda byla vystavena silnému mezinárodnímu tlaku, který vyvrcholil 22. září 1938 přijetím anglo-francouzského ultimáta

Mnichovská dohoda 30. září 1938

- Jejími signatáři byli představitelé Německa, Itálie, Anglie a Francie
- Nařizovala ČSR vzdát se pohraničních oblastí (Sudet)

Bilance československé ekonomiky

- **Zemědělství** – nižší rentabilita, vedoucí k protekcionistické politice
- **Průmysl** – na světové průmyslové produkci se ČSR podílela v roce 1929 asi 1,6 %. Slabinami byla nedostatečná specializace a pomalý rozvoj progresivních odvětví
- **Peněžní soustava** – nedostatek kapitálu, nepříznivě působilo příliš úzké spojení bank a průmyslových závodů

Československé hospodářství v mezinárodním kontextu

- Podle poválečných odhadů zaujala ČSR na základě národního produktu přepočteného na 1 osobu **14. místo v Evropě a 18.-20. místo na světě**
- ČSR se řadila ke **středně vyspělým zemím**, jakými byly tehdy Norsko, Finsko a Rakousko

Shrnutí

- Dopady velké hospodářské krize v ČSR prohloubily silná orientace na export, důraz na silnou měnu či zastaralá struktura průmyslové výroby.
- Krize posílila pozice státu v ekonomice a její důsledky dále vyhrotily napětí v česko-německých vztazích.
- První republika se řadila k **ekonomicky středně vyspělým zemím**, jakými byly tehdy Norsko, Finsko a Rakousko.